

EXPLICATIO FABRICÆ ET VSVS.

HUIC quidem Quadrantem superius inter Instrumenta delineata numero
 explicuimus, aliâ tamen ratione dispositum; ita ut intra cÿptam muralem in
 axe quodam forti Chalybeo Zenith & Nadir respiciente convolueretur, &
 simul intra muri cÿptici circumferentiam, Armillam firmam haberet Azi-
 muthalem, quemadmodum isthic cum aliis requisitis, hûc pertinentibus,
 sufficienter & depictum & explicatum est. Verùm cum ibidem pollicitus
 sim, me suo loco alteram ejus dispositionem, quâ ab initio usus fueram, ostensurum, en eam
 hic habes: quæ brevibus sic explanabitur: A B C D ipse Quadrans, A Centro descriptus, &
 Quadrato A E F G comprehensus. Ejus Regula A C I, inferius extenditur, ad manubrium
 H, prope quod est pinnacidium, rimulas habens superiori ad C Parallelas. Elongatur ve-
 rò à C in I superiore parte, ut Quadratum ubiq; contingere possit: cui superius fila quædam
 Orichalcica juxta I sustentaculi loco addita sunt, quod index in lineâ recta ubiq; permaneat.
 Quæ à posteriore parte visuntur A L M N O ferreum falcrum indicant, Quadrantem totum
 in plano Horizontali substrato Orthogonaliter sustinens. Nam juxta A Horizonti Azimu-
 thali instar tenaculi habentis infra se cochleolam plumatam, associatur, ut in eo per manu-
 brium quod à posteriore parte est, in ipso Azimuthali circulo quacunque lubuerit, circum-
 duci queat. Ipse verò Azimuthalis Circulus, de quo loquor, per literas P Q R S repræsen-
 tatur. Per X verò indicantur quinque columnæ fortes totam machinam gestantes, apud
 quarum capitella juxta Y Z sunt cochleæ quædam, perennes dictæ, cum suis etjam manu-
 briis volubilibus, Circulum Azimuthalem, in æquilibrium Horizontis disponentes, & to-
 tum Quadrantem in verticale planum dirigentes, prout exigunt perpendicula apud V & W
 signata. Cætera constant ex indicatione facta superius citato loco. Ubi hic idem Qua-
 drans aliter & aliquantò commodius ordinabatur. Non igitur lubuit plura de hoc expli-
 cationis loco repetere, nè fastidiosè eadem, quæ prius dicta, recoquerem. Ur verò spatium
 subjectum nihilominus, velati antea, compleretur; Hexametrum Carmen additum est,
 quod Nobilis & Doctus Adolescens FRANCISCUS GANSNEB TENGNAGEL, qui ali-
 quandiu mihi fuit domesticus, meaq; è Dania migrationis comes, quò hic subjungeretur,
 ex tempore concinnavit.

CEDITE vos humiles Artes, curaq; supina
 Cedite; Nam Musas tantùm supra extulit omnes
 Uranie Divina caput, Cælestia quantum
 Exuperant Terras, quantum lux alma tenebras
 Vincit: Et os homini DEVS ipse, ut Sidera spectet,
 Tam sublime dedit, quò sursum lumina tollat,
 Aethera suspiciat, normæ vaga Sidera subdet.
 Felices igitur, quibus hac sunt Entheæ cura,
 Dum quarunt & opes alii, & sectantur honores,
 Delicias luxumq; petunt & ludicra que vis
 Tractantes, vitam stupidè pecorum instar inertium
 Traducunt viles. Ab quò ignorantia caca
 Precipites agit hos, quibus haut sunt ardua cordi?
 Tu cui mens generosa superni seminis igne
 Ardet, in Aethereos alacris conscende recessus.
 Huc age Timochares, Ptolemæ, Copernicæ, quamvis
 Confisi nimium, fallacibus Instrumentis.
 • Illicet an turrim liceat conscendere parvis
 Præcelsam gradibus, Cælosve apprehendere conto?

Ut dextrè Astriferi pateant penetralia Mundi?
 Qua nisi vos olim frustra set cura, daretur
 Sidera nunc Numeris melius subducere vestris.
 Tu verò, cui mens Divis contermina, a desdum
 TYCHO, Danorum celeberrima gloria gentis:
 Talia te placuit Superis obstacula videre
 Viribus humanis cedentia; ferq; labori
 Subsidium Herculeo, quem non benè pertulit Atlas.
 Organa da facilis, qua maxima & optima nōsti
 Condere, quaq; liber tuus hic communicat Orbi:
 Annis ter septem, quibus Astramicantia toto
 Lustrasti assidue fixa atq; vagantia Cælo.
 Singula que facili gyro, licet in via quondam,
 Duxisti in normam, totus cui obtemperat Aether.
 O Dani celebres! ò terq; quaterq; beati,
 Hunc genuisse virum tantum quibus Astra dedere
 Major at hinc vobis (fieri quis posse putasset?)
 Gloria nunc surgit, quòd, quem retinere licebat,
 Vestrum Teuthonia non invidistis alumnum.
 Forsitan hoc summus voluit Deus ille Deorum,
 Quò decus Vrania Terras penetraret in omnes,
 O FRIDERICE pater Patria, memorabile cuius
 Nomen in Orbe viget, tua non laus infima, quod tu
 TYCHONEM excipiens, fovisti sponte laborem
 Egregium, qui animos ingentes cordaq; tanget,
 Cultoresq; sui celebres aquabit Olympo.
 Quòd verò Patrias nunc TYCHO reliqueris oras,
 Celso animo perfer, velut ifacis: Undiq; tellus
 Magnanimo natale solum. Salve incola Mundi
 Sat Borea Danisq; datum. Maeste in clyte TYCHO,
 Hoc magè perge tuas laudes diffundere in Orbem.
 Perge opus aeternum cupidis pertexere, perge
 Ingenii eximio producere pignora fructu.
 Sicq; tuum uberius nomen ventura loquentur
 Secula, dum auricomus numerabit Cynthius Annos,
 Dum vaga per menses mutabit cornua Luna,
 Cunctaq; dum toto fulgebunt Sidera Cælo.

Fidei & observantiz restanda causa.

FRANCISCVS GANSNEB TENGRAGEL F.

De